

Branitelji invalidi svi u mirovini

U invalidskoj mirovini je nešto više od 27 posto svih umirovljenika u Hrvatskoj

Piše Edita Vlahović Žuvela

H

rvatska i po broju korisnika invalidskih mirovina i po strukturi rashoda za mirovine odskakače od prosjeka Europske unije. Invalidskih mirovina je više od 326 tisuća, od toga oko 254

tisuće korisnika prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (ZOMO), a ostali su Hrvatska vojska, branitelji prema Zakonu o pravima branitelja i Hrvatsko vijeće obrane.

U invalidskoj mirovini je dakle nešto više od 27 posto svih umirovljenika. I ključno, korisnika invalidskih mirovina je iz godinu u godinu sve više (vidi graf).

Marijana Bađun iz Instituta za javne finan-

cije na okruglom stolu Banke i IJF-a o invalidskim mirovinama, održanom u travnju, izdvojila je dvije godine u kojima je došlo do zamjetnog rasta broja korisnika invalidskih mirovina - 1999. godinu, kad je počela mirovinska reforma, i krizne 2008.-2009.

Veliki skok 1999. godine, kad je u invalidsku mirovinu otišlo oko 37 tisuća ljudi, odnosno 45 posto svih novih umirovljenika,

Bađun je objasnila "prevođenjem" invalida rada u korisnike invalidskih mirovina. Mirovinskom reformom tadašnjim je invalidima rada ukinuto pravo na tzv. privremenu naknadu do zaposlenja na drugom poslu, koju su neki godinama primali.

"Povećan je broj invalidskih umirovljenika, ali je broj ukupnih korisnika ostao jednak. Postignuta je i ušteda jer su mirovine

Obilježja korisnika invalidskih mirovina

Prosječna mirovina (kn)	Ukupno umirovljenika		Umirovljeni do 12. '08.		Umirovljeni od 1. '99.		Branitelji	
		%		%		%		%
0-1.500	78.389	30,79	22.195	18,45	56.194	41,86	201	0,35
1.500-3.000	144.679	56,84	75.440	62,70	69.239	51,58	9.684	16,90
3.000-5.000	28.607	11,24	20.651	17,16	7.956	5,93	21.277	37,14
5.000-	2.880	1,13	2.035	1,69	845	0,63	26.124	45,60
Ukupno korisnika	254.555	100,00	120.321	100,00	134.234	100,00	57.286	100,00

Izvor: prezentacija M. Bađun

Marijana Bađun, IJF:
Još samo oko 2000
invalida Domovinskog
rata može steći pravo
na invalidsku mirovinu

tih 'novih' umirovljenika bile niže od dotadašnjih naknada", pojasnio je Mihovil Rismondo iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO).

U posljednjih pet godina broj korisnika invalidskih mirovina po Zakonu o mirovinskom osiguranju povećan je 8 posto, ali je broj hrvatskih ratnih vojnih invalida čak udvostručan, upozorila je Bađun na veliku važnost branitelja u sustavu mirovinskog osiguranja.

Najveći porast braniteljskih invalidskih mirovina dogodio se 2007. kad je 5500 branitelja koji su primali naknadu za profesionalnu nesposobnost prevedeno na invalidsku mirovinu.

"Jednako tako u nekoliko je navrata produžavan rok za traženje statusa hrvatskog ratnog vojnog invalida, a i to što je braniteljska mirovina znatno veća od prosječne invalidske mirovine motivira te ljude da odu u mirovinu, umjesto da rade", primijetila je Bađun.

Prema Rismondu je mogući razlog za veliki porast

broja braniteljskih mirovina model prema kojemu su davanja za stradalnike rata i veterane vezana uz mirovinsko osiguranje.

Ostale zemlje to imaju u zasebnim sustavima, rekao je.

Zbog PTSP-a u mirovinu

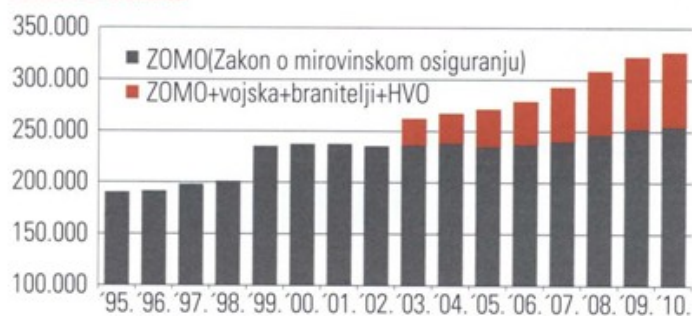
Od ukupno 59.266 hrvatskih ratnih vojnih invalida mirovinu prima 57.286 osoba, pa je Bađun zaključila kako u budućnosti još samo oko 2000 invalida Domovinskog rata može steći pravo na invalidsku mirovinu.

U skupini korisnika invalidskih prava, a ne samo mirovina, koja se primaju preko HZMO-a najviše (39 posto) je onih koji imaju 70-postotno oštećenje, dok 7,5 posto korisnika ima stopostotno oštećenje organizma. Za branitelje su pokazatelji suprotni, pokazalo je istraživanje Bađun: čak 80 posto hrvatskih ratnih vojnih invalida ima utvrđen invaliditet od 20 do 40 posto, što prema Pravilniku o utvrđivanju invaliditeta odgovara dijagnozi PTSP-a.

Nadalje, dok je u općoj populaciji invalidskih umirovljenika najbrojnija kategorija sa 70-postotnim oštećenjem, u braniteljskoj populaciji taj je udio tek 2,6 posto.

"Kod korisnika koji imaju stopostotno oštećenje u sustavu Zakona o mirovinskom osiguranju ih je

Koliko je korisnika invalidskih mirovina

Izvor: prezentacija M. Bađun

7 posto, a među braniteljima invalidima 1,4 posto, odnosno 861 hrvatski ratni vojni invalid", kazala je Bađun i napomenula kako više od tri četvrtine ratnih invalida prima invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad.

Velike su razlike i u visinama mirovina: prosječna je invalidska mirovina isplaćena u siječnju ove godine iznosila 1929 kuna, dok je prosječna invalidska mirovina branitelja dosegla 4931 kunu. Gotovo polovica braniteljskih mirovina veća je od 5000 kuna, dok istovremeno većina korisnika ostalih invalidskih mirovina (njih 57 posto) prima mirovinu od 1500 do 3000 kuna. (vidi tablicu)

Dodatni fond za invalidsko osiguranje

Sustav invalidskog osiguranja u Hrvatskoj isključivo je u sustavu generacijske solidarnosti, pa svi osiguranci ako su mlađi od 50 godina u trenutku nastanka invalidnosti ostvaruju

pravo na mirovinu samo u I. stupu, a sredstva iz II. stupa prebacuje se u sustav generacijske solidarnosti. Ako su stariji od 50 godina imaju pravo na povoljniju opciju, mogu birati hoće li mirovinu samo iz I. stupa ili iz oba.

"Nitko ne zna odgovoriti na to koja je opcija povoljnija, pa se svi vraćaju u I. stup. Problem je u tome da smo tu tzv. invalidsku mirovinu iz II. stupa odredili kao čistu starosnu dodanu na osnovnu iz I. stupa, što je pogrešno", upozorio je Zoran Anušić iz Svjetske banke. Smatra da treba doraditi sustav invalidske zaštite osiguranika u više stupova mirovinskog osiguranja.

Anušić je kao primjer naveo Čile, gdje već oko osam godina fondovi II. stupa kupuju invalidsko osiguranje iz svojih naknada sustavom aukcije koji pokriva sve rizike invalidnosti i ozljede na radu.

Prema ocjeni Ljiljane Marušić čileanska reforma je vrlo radikalna, a budući da nijedna europska

država nije provela tako nešto, ni u Hrvatskoj se nije analizirala mogućnost da se u okviru II. stupa na drukčiji način rješavaju invalidske mirovine. Ipak, stručnjaci ne odbacuju ideju o mogućnosti uvođenja dodatnog fonda za invalidske mirovine jer osiguranici koji idu u invalidsku mirovinu imaju u prosjeku 23 godine staža i 40-50 godina života. Problem je, međutim, što bi uvođenje takvog dodatnog fonda značilo dodatni izdatak ili preraspodjelu doprinosa, a

to znači i veći tranzicijski trošak.

“Hrvatski je mirovinski sustav odraz općeg stanja u zemlji, što je osobito izraženo kod invalidskih mirovina“, zaključila je Bađun. Kazala je kako su glavni razlozi velikog broja korisnika invalidskih mirovina loše zdravstveno stanje populacije, loši uvjeti rada, korupcija i, naravno, rat. Kao jedno od mogućih rješenja problema navela je stvaranje okruženja koje će motivirati rad, a ne traganje za rentom. ■

Prevođenje invalidskih u starosne

Hrvatska u odnosu na 27 zemalja Europske unije izdvaja manje za starosne, ali više za invalidske mirovine: za invalidske mirovine izdvajamo oko 28 posto ukupnih mirovinskih izdataka, a u EU je taj prosjek oko 16 posto. Pritom se najviše (27,7 posto) izdvaja u Švedskoj, a najmanje (8,8 posto) u Italiji, kazala je Ljiljana Marušić iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

“Razlike u izdacima za invalidske mirovine u pojedinim državama posljedica su različitog uređenja i provedbe osiguranja“, upozorila je Marušić.

Pojasnila je kako značajne razlike, među inim, postoje zbog različitih definicija invalidnosti i uvjeta za ostvarivanje prava, različitih postupaka vještačenja te činjenice da neke države prevode invalidske mirovine u starosnu nakon navršene dobi za starosnu mirovinu.